

OTTAWA — 1932

Imperial Conference ... Climax of Empire History ... Wholesale reorganization of Tariff Politics ... World-wide economic Recovery ... — ezek a nagy kanadai lapok "head-liner" címei Lord Rothermere kanadai látogatásával kapcsolatban. A nagy magyarbarátunk lapunk részére adott nyilatkozatával és az Ohaza, illetőleg a megszállott területek magyarjainak ügyében elfoglalt álláspontjával első oldalunkon foglalkozunk. Itt, ezen a helyen a Brit Világbirodalmi Konferencia ráknézve is fontos jelentőségéről óhajunk beszámolni.

Ottawa — 1932. Sokat jelent ez a két szó! A július 21-én kezdődő tanácskozáson nem egy-két ország, hanem ugyyszólván az egész világ sorsa dől el. A sors úgy hozta magával, hogy Kanada székvárosában fogják megbeszélni a brit államférfiak és szakértők a világbirodalom jövőjét. Az ottawai tanácskozások határozatain, jobbanmondva eredményein fordul majd meg igazán, hogy megszilárdul-e a brit világuralom helyzete, avagy egyensúlyt veszve a gazdasági fejletlenség tengerében — szányszegetten zuhan a megsemmisülés mélységéig felé.

A földkerekség területének egynegyede és a rajta élő embermilliók sorsa forog kockán. Nem volt a világtörténelemben nagyobb államhatalom, mint ma az angol — és nem volt nagyobb bukás, mint ennek a demokratikus alapokon nyugvó egyeduralomnak a hanyatlása lenne: hacsak ez a két jelképes szó "Ottawa — 1932" nem aranyozza be a megértés, az összefogás diadal-sugaraival a brit történelem ezután következő lapjait.

Nem véletlen tehát, hogy az angol "birodalom-építők" egyik legkimagaslóbb alakja: Lord Rothermere az ottawai tanácskozások előfutárjaként felrúzza Kanada közvéleményének figyelmét az "Imperial Conference" fontosságára. Nem véletlen, hogy mentőangyalként figyelmezteti az angol társországokat, hogy — most vagy soha! — meg kell érteniük egymást. Ma már nem arról van szó, hogy az anyaország élete s boldogulása forog kockán, hiszen Anglia minden bájja és problémája ellenére a legbiztosabban kormányzott országok egyike; hanem igenis a Dominiumoknak kell határozniuk a saját életük vagy elmulásuk felett.

Lord Rothermere nem mézes-mázos szavak, politikai ígéretreket épített, kacsálalban forgó légvárak embere, hanem a tettek. Ennek tanulejtét adta akkor is, amidőn 1927 júniusában ugyyszólván az egész világgal szembeszállt a megszállók által elnyomott magyar milliók érdekében. S hogy azóta is derekasan állja emiatt a Franciaország védőszárnya alatt fegyverkező Európa pergőtűzét, mi több, minden ellentámadást megvető hősséggel, teljesen önzetlenül tovább hirdeti a magyar igazságot: ez mutatja legjobban, hogy kicsoda Lord Rothermere!

És most ez a Nagy Ember, a Kárpátok alján gyászbaorult véreink Védő-angyala 64 éves korában csak azért hagyta ott londoni kényelmét, hogy felvázolja ezt az országot is: "Kanada, a te kötelességed, hogy a nagytőke, a nagyipar és a nyereségre számító kapitalizmus minden árnyékkodása ellenére az ottawai konferencia teljes sikerrel járjon!" — Ugyanaz a Rothermere, aki alig egy hónappal ezelőtt Genfben járt és a magyar revízió érdekében tett lépéseket, most immár ezermű-földekre onnan, a Világbirodalom megmentésére vállalkozott.

És hogy mennyire nem az eredménytelen tanácskozások embere Lord Rothermere, azt mi sem bizonyítja jobban, mint hogy kész munkarendet állított az ottawai birodalmi konferencia elé. Elsősorban is a kanadai "ösvér-dollárt", mely sem nem amerikai dollár, sem pedig angol font s így a "két szék között a pad alatt" ingadozik árfolyama — Rothermere szerint szilárdan a Pound Sterling-hez kell horgonyozni. Ezáltal ugyanaz történne, mint mikor Anglia letért az arany-alapról: a terményárak mérsékelten emelkedni fognak, anélkül azonban, hogy nagyobb terhet rónának az ország lakosságára.

Világsszenzáció erejével hatott emellett Lord Rothermere három pontja, melyek alapján talpra kívánja állítani elsősorban is Kanada, egyuttal pedig Anglia és a Brit Világbirodalom gazdasági életét. A híressé vált három pont a következő: 1. Nagy-britannia bushlenként 20 cent vámmal sújtson minden külföldről — tehát a birodalomhoz nem tartozó országokból — érkező búzát és lisztet, másszóval vásároljon csak a társországoiktól gabonát. 2. Az angol szigetország szerezze be a külföldről behozott épülettető-mennyiség háromnegyed részét Kanadából Oroszországhoz helyett, ezáltal fellendítvén egy kelet-, mint a nyugat-kanadai erdővidékeken a munkapiacot — hiszen jelenleg csak 8 millió dollárral szerepel Kanada az angol külkereskedelemben ezen a téren, noha 160 milliót tesz ki a szigetország fahozatala. 3. A nem-társországoiból importált konzervált, azaz "kannás" hús, hal és gyümölcs-félékre, valamint tejtermékekre 25%, a nyers marha-, birka-, és sertés-husra pedig 10% vámtetendő, miáltal Kanada ezen gazdasági és ipar-ágainak boldogulása biztosítva volna anélkül, hogy az az angol fogyasztónak bármibe is kerülne.

Természetesen a fenti óriási kedvezményeknek is megvan a maguk ára: 1. Kanada évente 90 millió dollárnyi vas-és acélláruat hoz be más országokból, viszont ennek csak tizedrészét Angliából. 2. Kanada 78 millió dollár értékű szövött-áruat importál évente idegen országokból, azonban csak 40 millió dollárnyi Nagybritanniából. 3. Kanada 24 millió dollár értékű gyógyszer- és vegyi-áruat vásárol külföldön minden évben, Angliától viszont ezen szükségletének csak igen kis hányadát szerzi be, mintegy 3 és fél millió dollár értékben. — Lord Rothermere tehát a "három pont"-ban kifejtett kedvezmények, lényegében Kanada talpraállítását fejében ezen külföldi import-cikkeknek Angliától való beszerzését jelöli meg.

"You can't have your cake — and eat it as well..." — mondotta a magyarbarát újságvezér, aki megjelenésével lázba hozta egész Kanadát. "Nem teheti el valaki a tortáját úgy, hogy annak izét is élvezhesse" — azaz Kanada csak úgy kecmereghet ki a jelenlegi válságból, ha a remélt kedvezmények áraként szintén hajlandó engedni vaskalapos politikájából. Véget kell vetni az állandó bizonytalanságnak, mely kétségkívül abban lett magyarázatát, hogy a kanadai kormány egyszerre akar London és ugyanakkor Washington kedvében is járni. "Make up your mind, Canada!" — Kanadának döntenie kell! — a saját jövője felett: ezt izeni minden magyar legnagyobb angol barátja, Rothermere.

MAGYAR FARMEREK HARCA A VIHARRAL

(Folytatás.)

Bihercz Imre, Langruth, Man.

A földet megfelelő vetésforgó céljából évről-évre tagokba osztjuk, hogy minden évben mennyi esik munka alá és termés alá. Így a legjobb termést remélhetjük és a szél a földet soha sem viheti el.

Amikor a föld két termést le-adott, ősszel (különösen ha a föld vadzabos) meg kell kultivátorozni keskeny késekkel; az a vadzabot betakarja és tavasszal kikelti. Akkor július hó 1.-ig marhával járatni, hogy ami kikel azt lelegeljük, hogy fel ne tudjon magozni. Ezáltal a föld le is gyűrődik és mikor meg van szántva a szél nem tudja hordani.

A második tagban a földet ugarolás után betvetjük búzával és vele együtt széna maggal.

A harmadik tagot csupán szénnel vetjük be az első esztendőben és használhatjuk legeltetésre vagy kaszálónak. A negyedik földdarab második esztendőben kaszáló, mely a kaszálás után fel van szántva; ezt sem kell nagyon apróra agyondolgozni. Az ötödik tagban a felszántott rétföldet újra búzával vagy más terménnyel lehet bevetni és tiszta termést ad; ezt a földet azután tavasszal tarlónak kell hagyni.

A hatodik tagban a tarlóföldet megszántjuk tavasszal, mert a tavaszi szántás rögös és a szél nem viheti a földet; vetés után le kell hengerezni, hogy nagyon ki ne száradjon.

Végül pedig a hat vetésforgón átérve vissza kell térni az elsőhöz és így sorba folytatva évről-évre ezt a módszert követni, hogy a földet soha se vihesse a szél.

Kovács Károly, Leross, Sask.

Szerintem a legolcsóbb és leg-gazdaságosabb volna a sik vi-

dékeken az ősi rozs és lőhere termelése, miután a talajt tavasszal nem kell ezek alá munkálni s így a szél sem hordhatja.

Az ősi rozsot észak és dél irányban 80-100 yard szélességű sávokban vetjük és a következő tavasszal lőhere magot vetünk rá. A rozs letakarítása után követő nyáron jó takarmányt kapunk. Csakis minden második sávot vetjük rozssal s a többi sávokat búzával, vagy vegyes-gobana fajtákkal. Buzát inkább a lőhere után ugarolt földbe vessünk.

Földes József, Paradise Valley, Alta.

Mint farmmunkás azt a tanácsot adom a veszélyeztetett farmereknek, hogy próbálják meg az alant leírtat, ez bizonyára fog sikerülni, mert az Ohazában is eredményt adott:

A csillagfűrt (angolul "Lupine") igen jó talaj-nehezítő növény. Tavasszal azt a földet, amit summer-fallow-nak, azaz ugarának hagyunk, szántsuk le és vessük be mihelyt lehet csillagfűrttel. Június vagy július hónapban szántsuk ismét le. A csillagfűrtnek különös zsirtartalma van és ha a földnek van elég zsirtartalma, azt a szél nem hordja, mert csak a sovány földet viszi el a vihar.

(FOLYTATJUK!)

SZERVEZKEDNEK A VÁLSÁG ELLEN

A "United Farmers of Alberta" nevű farmerpárt legutóbbi edmontoni konferenciáján ki-mondotta, hogy összefogásra, valamint tervszerű együttműködésre szólítja fel a farmerek egyesületeit és a munkásszakszervezeteket, hogy a válság leküzdésére egységes frontot alakítsanak, az eddiginél több eredményt tudjanak felmutatni.

Magyar ember eszméjét valósították meg az Egyesültekben

Pár hónappal ezelőtt a budapesti könyvpiacra feltűnt két új Szél Jenő dr.-nak a Budapesti Kisipar Hitelezőzet vezérigazgatójának egy szellemes tanulmánya, amely a munkanélküliség problémájának megoldására "csereközpontok" felállítását ajánlja. A csereközpontba szállítanak a munkások ipari termelvényeiket s onnan kapnak megfelelő arányban a szükség iparcikkeket.

Érdekes, hogy most ennek a gondolatnak amerikai megvalósításáról hoz hírt a táviró. Washington állam Seattle nevű városában ugyanis 50,000 munkanélküli megalkototta a munkanélküli polgárok ligáját, amelynek tagjai a pénzforgalom teljes kikapcsolásával élnek. A

liga többek között ruha- és cipőgyárat, szénbányát, több farmot, állattenyésztő telepet, autógázszókat, fodrászüzleteket és más vállalatokat tart üzemben.

A tagok munkájuk ellenében szükségleti cikkeket kapnak, a vállalatokat csődbe jutott vállalkozók ingyen adták át a ligának, amely lakások karbantartására is vállalkozik s a javítási munkák ellenében a liga tagjai bizonyos ideig ingyen lakást kapnak. Washington állam erdőket is adott a ligának fairtási célokra. A liga még színelőadók, hangversenyek és táncmulatságok is rendez tagjai számára, ugyancsak szövetkezi alapon.

Ősember-csontokra akadtak Hevesben

Az egri múzeum kutatásait végeztetett a hevesi Bükk barlangjában s ez alkalommal a Cserépfalu község határában lévő Subalyuk elnevezésű barlangban őskori emberi állkapocs-tal lelték.

A helyszíni vizsgálat kiderítette, hogy a Hórvölgy torkolatába nyíló barlang manjénem teljesen agyaggal van kitöltve. A kitöltés felső rétegében a barlangi medve, oroszlán és hiena, a mammut, az orrszarvú, az óriásigó és sok más nagyobb és apróbb, jégkorszakbeli állat-csontmaradványaival együtt számos őskori kőeszköz fordul elő. Ugyanebből az őskori rétegből került ki néhány emberi csontdarab, közöttük az őskori ember állkapcsa is.

Utóbbi már első tekintetre lényegesen eltér a mostani ember fajtájának állkapcsától, főleg zömökességénél és állcsúcsánálánál fogva. Az állkapocsban 14 fog maradt meg. Ezenkívül még a keresztcsont, a szegycsont első tagja és néhány lábközpont-csont került elő. A talált csont-

tok valószínűleg javakorabeli nőtől származnak. Az állkapocs közelében egy fogzásban lévő gyermek első állcsontja és a koponyájára fektet.

Mindezek a csontok a régebbi ősembertől származnak. A horvátországi krapinal lelet után ez a második lelőhely hazánkban, ahol ezt az ősembert fajtát találták. Egyedülállóak a talált gyermekcsontok, mert ősembernek ilyen fiatalkori maradványait eddig még seholsem találták meg. A csontokat kísérelő őskori ipar szintén a krapinal iparnak felel meg, vagyis az őskori kultúra idejéből való. Krapinalt kívül ez az ipar kevésbé jellemző alakban még Tatán fordul elő. Az ásatások a Subalyukban szép eredménnyel tovább folynak.

MEGNYUGTATÓ VALASZ

— Szép ez a lakás, csak kár, hogy az ablakok erre a csunya gyárra nyílnak.

— Kérem, ez nem tesz semmit. Ez egy lőporgyár, bármikor a levegőbe röpkölhet.

AHOL MÉG A MINISZTERI FÜLKÉBŐL IS LOPNAK...

Bukarestből jelentik: Titulescut, Oláhország "eszét" nemrégiben a határig kísérték Tabakovics bankigazgató, akit régi banki kötelek fűznek Titulescuhoz. A bankigazgató a minisztert a határig vivő szalonkocsival visszaindult Bukarestbe. Az egyik bűnsági állomás ismeretlen tettes állkocszal felnyitotta a szalonkocsi ajtaját, valami ismeretlen méreggel elkábította a bankigazgatót és minden értéktárgyat elrabolta. A rabló a bankigazgató öksze-rein kívül ellopta revolverét és 25,000 lei készpénzt, valamint a Titulescu által aláírt utalványokat is. Tabakovics csak Bukarest előtt tért magához. A bukaresti rendőrség most "keresi" a tettest.

BUNTETŐ EXPEDÍCIÓ EGY UKRÁN FALU ELLEN

Kievből jelentik, hogy Turbaczow ukrán község népe nem akart hallani a kollektív gazdaságról és nem szállította be termését az állami monopóliumnak. A G.P.U. csapatai beke-reítették a helységet, összetartták a lakosságot, azután erőszakkal elvették a termést. Végül körszörrel felgyújtották a házakat és a menekülőkre lövöldöztek. A halottak között 53 asszony és gyermek is volt.

ÖTNAPOS MUNKAHÉT ÉS KÉNYSZERSZABADSÁG

A washingtoni képviselőház elfogadta Hoover elnök tervét, hogy bizonyos közalkalmazottak takarékoskosságból hetenként csak öt napot dolgozzanak, mások pedig évenként egyhavi kényszerszabadságot vegyenek igénybe, fizetés nélkül. Az összes közalkalmazottak tisztaságos fizetéscsökkenését, amint azt a demokráta párt kívánja, elutasította a képviselőház.

GAZD' URAM, MEG A „CSELED”

IRTA: ROZMAN JÓZSEF

A boroska előtt volt, de eleinte nem nagyon iszogattak. Már ugyanis a két vasi magyar: Kertes Nagy Pál uram, aki a harmadik faluból jött látogatóba, meg a sógora: Felső Iszak Péter uram. Pál sógornak fiatal csikái vannak, megújnak az örökös állást az istállóban így meg kell őket kisse jártatni; azonkívül a derék magyaroknak kedve szottyan egy kicsit busulni a világ mai folyása felett; ehhez pedig — már tudnillik a busuláshoz — a sógor mindig nagyszerűen értett. Ugy elbusulgaznak együtt, hogy utána mindkettőnek megjön a kedve s el is tart azután hetekig. Nem tréfás beszéd ez, hanem komoly valóság! Ugyanis a két okos magyar először ugyan kirakja egymás elé a sok panaszt de aztán olyan szépen meghálynak-vetnek mindent, hogy csudamódon megvizsgálatódnak egymás szavaitól. Sok jó tanácsal, bölcs gondolatlat szolgálnak egymásnak, már pedig okos embernek az okos beszéd igazi üdítő lelki élmény. Amint aztán a lelkük a beszélgetés folyamán lassankint megkönyebbodik, egyszer csak a pohárhoz is hozzányulnak; mindörülbbé válik a kortyolgatás, a pipákba a vidám pöfékelés. A jótáplált arckok bubaj kipirosodnak, a szelid nézésű barna magyar szemek vidáman csillogni kezdenek.

— Hej, sógor, talán csak nem lesz mindig így! — mondja Péter az örökös magyar regénykedéssel.

— Hát majd csak megszűszuk ezt a kutyasok bajt is — így a Pál.

Ez azonban természetesen csak a végén szokott így lenni. Az elején mindig borusak a kedélyek, amint mondva volt. Az elején mindig lóg a fej, rövidke és kedvetlenek a mondatok, a felgyülemlett rosszkedv csak lassan párolog el. A dolog elején a boros pohár érintetlenül áll, a pipa alig füstöl és rémesen szortyog.

A busuló ülést rendszeren Pál sógor nyitja meg.

— Megint nincs ára semminek! — kezdli.

A másik összehuzott szemöldökkel legyint.

— De még ennél a bajnál is nagyobb átok, hogy a cselédfele mindig rosszabb lesz. Pusztul a kizűk alatt minden. Majdnem kivétel nélkül lelkiismeretlenek, gonoszok!

— Igaztárk őket folyton — jegyzi meg a másik. Tele van a világ a sátán ügynökeivel, kft az együgyű szegény emberek bolondításából, vadításából élnek!

— Hát bizony, sajnos. S az elbolondítottak ahelyett, hogy dolgoznának, folyton a füllüket hegyezik, mint a rossz utra tévedő malac. Folyton új dolgozat, "fordulatokat" várnak, "tilámetlenül s tele sunyi rosszakarattal. Eszik a gazdák kenyerét s a kenyeret kódobással szolgálják vissza. Kevés a kivétel! A régi jó cselédekből talán már egy sincsen...

Nyílik az ajtó s a sokföldes Péter sógor egyik cselédje áll be. Eleven mozgású, kicsi fekete ember. Tökéletesen olyan, mint a Göre Gábor cigánya, az érdemes és népszerű Kátsa. Ugyanazok a kerekre nyitott, jóízűen. — Ugyes fickó!

riadt tekintetű, hamis hindu szemek, ugyanaz a husos, széles, selypítve beszélő száj.

Tisztelegődtudón megáll a szoba közepén. Köszönt. Kérés van: szeretne a városba betekinteni, bizonyos dolgait elintézésre véget.

A két gazda összemosisolyog. Hát persze: a városbeli elvtársakkal muszáj egy kicsit szeretkezni a "Bárnevóna" csárdában. Tájékozódni kell a világ folyásáról. Mi van Pesten? Nincs-e valami alkalmatos kis riccsa, kalamajka, amire érdemes a fület hegyezni!...

— Hát csak erdő — mondja neki a gazdája jószágosan. De etetésre itthon légy!

— Hát ezt a csirkefogót hol szedted fel?

— Honnét ismered? — kérdi viszont amaz.

— Hát onnét, hogy néhány évvel ezelőtt nálam szolgált. Cigány félvér. Minden csirkémet összefogdosta s felfalta. Csirkefogó a szó szoros értelmében. Pokolba kergettem.

A sógor nevet.

Amaz folytatja nagy méltatlankodva.

— Tudod, a csirkét se olyan könnyű a szabadban megfogni, mint az ember gondolná. Próbáld csak meg! Ha valaki enni dob is a majorságnak, az a csirke, amelyiket még akarod fogni, kinézi a szemedből a gyilkos szándékot és eszeveszetten, riadtan menekül előled. Inkább otthagya az eleséget, ha mégoly éhes is. Ez a semmiházi ficánk azonban kukoricaszemet erőssített hosszú fonál végére és amint a csirke bekapta a kukoricát, a fonál a kukoricaszemmel együtt a szegény baromfi bogyába jutott. Meg volt fogva.

— Ejha! — neveti a sógor jóízűen. — Ugyes fickó!

— Hát az, a cudar. Menten utalapot kötöttem a talpára. Most pedig itt van nálad!

Péter gazda kiveri először a pipából a hamut, csak azután szól.

— Alighanem megváltozott azóta a Perkó. Egy esztendeje, hogy nálam van. De ilyen hüszéges és szorgalmas cselédem még nem volt. Nem tudok olyan korán kelni, hogy meg ne előznie. Sokszor már a mezőn van, amikor kelek. A többi cselédem a nyomába se ér.

— No ni — álmélkodik a Pál. — Nyilván a jövendő elvtársi osztokodás reményében olyan igen szorgalmas!

— Mikor tavaly először nyitott be az udvaromra — folytatja a sógor — toprongyos csavargó formájú volt. Látni se lehet olyan toprongyos alakot. Az arca be volt esve, a ruhá rongyokban lógott róla, a lábál kiállottak a szétment durva bakancsokból. A tekintete nyugtalan, elvadult volt, mint a kiéhezett farkasé.

Helyet keresett, ahová elszögdhessék.

— Hová való? — kérdezem.

— A városba. Egy év óta hely nélkül vagyok; éhezem a családommal együtt. Két kis porontyom éhen vesz!

A szemek megdöbbenednek. Nagy dolog az, amikor egy férfi könnyezik! A férfiembernek igen a szíve közepéből jön a könny. En azt hiszem, gonosz, szivtelen ember az, aki a síró férfit meg nem szánja...

— En igen megcsajnáltam. Péter rágyújt, aztán tovább mondja.

— Behívtam a konyhára. Jólirtottam. Éppen jó falusi disznótor volt nálunk. Evett a Perkó bőségesen. A végén még dohánnal is megkínáltam. Lát

tam, hogy igen ellágyult a szíve az én szívesseggemtől. Beszédbe elegyedtem vele, most már tegye, mint nálam jóval fiatalabb embert.

— Hát mond csak, barátom hogyan élél a városban egy évig? Micsoda megélhetése van ott egy embernek, aki azelőtt mindig mezőgazdasági cseléd volt? Mit csináltak mindig?

— Bizony nyomorult élet az — hagyta helyben a Perkó. — Néha hetekig nincs valamire való munkaalakalom. Jó napunk van akkor, ha napjában egy-szer jölkhatunk a legslányabb eledellel. Télen, ha otthon vagyunk, elbujunk nappal is a dunyha alá, hogy a hideget és az éheséget jobban bírjuk. Közben, mint az éhes farkasok, csatangolunk. Rettenetes gyűlölet tel nézünk a jótáplált emberekre. Belül meleg étel fűti őket, finom borok és szivarok illata terjed róluk; kívül meleg bunda rajtuk, otthon meleg szoba, szórakozás. Mi pedig olyanok vagyunk, mint a beesett horpaszu csikaszok.

A szemek vadul izsgáltak, mintha az uccal csöcsélek között üvöltene; látszott rajta, hogy egy pillanatra elfeledkezett arról, hol van.

— A lázadók, tüntetők között is persze mindig ott voltál?

Elpirult, észretért, restelte a rossz modort. De azért őszintén felelt:

— Azokkal kell tartanom, kik szívesednek, mint magam!

— A rendőrséggel is meggyűlt már a bajod, ugye?

Elszomorodott a firtatásra. Esetten nézett rám.

— Szeretnék ide szegődni — szögt halkan, fejét lehajtva. Azt hiszem, jó emberek közé kerültem... Szívesen állok munkába... Nagy győtrelem az